

JAŁTA I PODZIAŁ EUROPY

Jan Żaryn – Konferencja jałtańska. Niemoralna propozycja dla Europy 3

Konferencja jałtańska z lutego 1945 r. koncentrowała się głównie na rozwiązaniu sprawy polskiej. Tak też była komentowana w prasie zagranicznej, zachodniej. Świadczy o tym m.in. reakcja dyplomacji watykańskiej, ujawniana mniej lub bardziej dyskretnie przez gazety zależne od Watykanu.

Piotr Zaremba – Roosevelt. W sieci sowieckich szpiegów 11

W roku 1945 zdecydowana większość Amerykanów wciąż widziała sens wojennej przyjaźni ze Związkiem Sowieckim. Ale wiara w dobrą wolę Josifa Stalina zaczęła się zmniejszać. Narastające poczucie złych konsekwencji wojennej polityki wobec Sowietów plus rodzące się przekonanie o infiltracji demokratycznej administracji Franklina Delano Roosevelta przez ludzi bliskich Moskwie owocowały traumą i zamętem.

Michał Wenklar – O nas – bez nas. Teheran – Jałta – Poczdam 25

Waldemar Brenda – Jałta z perspektywy innej niż polska 35

Kinga Hałacińska – Andersa z Churchillem spory o Polskę 46

Wojciech Frazik – Polskie Państwo Podziemne wobec decyzji jałtańskich 58

Piotr Niwiński – Ewakuacja wileńskiej Armii Krajowej na wieść o Jałcie 71

Filip Musiał – Armia Krajowa – ostatni rozkaz 78

SYLWETKI

Paweł Fornal – Marian Klajner (1914–2000). Leśnik, żołnierz Września '39 i Armii Krajowej, więzień UB i sowieckiego łagru 90

KOMENTARZE HISTORYCZNE

Roman Gieroń, Rafał Opulski
– KL Auschwitz – wyzwolenie,
propaganda, rozliczenia 108

Sławomir Kalbarczyk – Władze sowieckie
wobec zbrodni popełnionych
przez Armię Czerwoną w czasie agresji
na Polskę w 1939 r. 116

Dariusz Iwaneczko – Obozy i więzienia so-
wieckie na ziemiach polskich
w latach 1944–1945 128

Marcin Chorążki – Sprawiedliwość dziejowa
według PKWN. Reforma rolna 1944 136

OPOWIEDZIANE HISTORIE

Zbrodnie Armii Czerwonej w 1945 roku.
Relacje Heleny Majkowskiej, Zofii Gradowskiej
i ks. Czesława Sadłowskiego 150

SZLAKI NADZIEI

Diana Maksimiuk – Sprawiedliwość
sowiecka w obrazkach.
Włodzimierz Kowańko (1907–1968?) 156

ROZMOWY

Po prostu Urbankowski. Z autorem Głosów
i twórcą ruchu Nowego Romantyzmu
rozmawia Mariusz Solecki 166

KSIĄŻKI

Tomasz Szturo – Upominając się o Polskę,
prawdę i kulturę 184

Krzysztof Dybciak, Swojskość na obczyźnie. O różnorodności
kultury emigracyjnej w XX wieku, Warszawa 2024, 600 s. Seria
wydawnicza: Literatura i Pamięć.

Tomasz Szturo – O potrzebie wieszania 191

Anna Rzymyska, Powracająca pamięć. O prozie i poezji Jarosława
Marka Rymkiewicza, Warszawa 2022, 488 s. Seria wydawnicza:
Literatura i Pamięć.

Kolegium:

dr hab. Adam Dziuba,
dr Wojciech Frazik, Adam Hlebowicz,
dr Kazimierz Krajewski,
dr hab. Mariusz Krzysztofiński,
dr Marcin Majewski, dr hab. Filip Musiał,
dr hab. Piotr Niwiński, Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 5818813,
wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiwski (jakub.golebiwski@ipn.gov.pl),
Kinga Hałacińska (kinga.halacinska@ipn.gov.pl),
Romuald Niedzielko – zastępca redaktora naczelnego
(romuald.niedzielko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Anna Zechenter (anna.zechenter@ipn.gov.pl),
Piotr Życieński – fotoreporter

Sekretariat:

Maria Wiśniewska
(maria.wisniewska@ipn.gov.pl)

Projekt graficzny,

projekt okładki i łamanie:

Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadryniak-Saracyn

Adres do korespondencji:

ul. Kurtyki 1, 02-676 Warszawa

Druk:

DRUKARNIA LEYKO Sp. o.o.
ul. Romanowicza 11, 30-702 Kraków

Na okładce:

Wykorzystano zdjęcie Wielkiej Trójki
z konferencji jałtańskiej 1945 r.
Fot. Wikimedia Commons